

Наблюдението. Като метод представлява целенасочено и непосредствено възприемане на обективната действителност в естествени условия. Наблюдението осигурява информация, проверка на хипотези и предположения и на истинността на резултатите, получени от други методи. Един от значимите за специалната педагогика методи, тъй като обезпечава забелязването на сравнително епизодични прояви, които често остават извън полезрението на специалните педагози. Възможностите на метода са и в противоположната позиция, да се отбележат системните поведенчески актове.

Анкета. Системата от въпроси и отговори за изучаване на позиции и отношения е също метод с широко приложение в специалната педагогика. Валидност и значимост имат всички форми на анкетата: стандартизираните и нестандартизираните, както устните и писмените. Честата им импликация е при снемане на анамнеза, при установяване на отделни факти и становища на лица с нарушения и техните семейства.

Педагогически експеримент. Проверяват се /с възможности за многократност/ нови концепции спрямо истинност и достоверност при съзнателно въздействие към процеса или обекта. Педагогическият експеримент позволява да се получи желана и очаквана ситуация или резултат с организация и управление от страна на педагога. Тази специфика извежда категоричната приложимост на метода в отделните му форми – дидактически, възпитателен, социално-педагогически и в различните му начини на провеждане – лабораторен и естествен, в процеса на специалното обучение.

Дидактически тестове. Чрез тях се измерват постиженията и резултатите от усвояването на определен учебен материал и дадено учебно съдържание, които са подчинени на конкретни цели и задачи. Всички типове дидактически тестове намират приложение при диагностиката и специално-педагогическата дейност с лицата с нарушения. Резултатите от интервенционните програми най-коректно се отчитат чрез този метод.

Експертна оценка. Този метод се прилага в случаите, когато не е възможно да се използват количествени методи. В специалната педагогика подобна обусловеност е често срещана, както при извеждане на диагнози, така и при определяне на съответстващи на състоянието специални обучителни програми.

Контент анализ /анализ на съдържанието/. Намира реализация при обемна и несистематизирана информация. Методът се прилага при анализ на учебно съдържание, анализ на продуктите и резултатите от дейността на учащите се.

Използването, както на посочените така и на други педагогически методи е възможно и целесъобразно при лицата с нарушения само, ако се комбинират със специфичните методически похвати, цели и задачи на специалното обучение.

Социометрични методи. Прилагат се за установяване на структурата на релации между членове на определени, по-често малки групи. Взаимоотношенията могат да бъдат в дименсиите: симпатия, антипатия, равнодушие. Методът е особено значим като експлоатация при психогенна генеза на нарушението или при постоянно действащи, с негативно влияние психофактори.

Математико-статистически методи. Приложението им в областта на специалното образование е преимуществено при уточняване на количествени параметри и функционални зависимости между определени или променливи величини. От математическите методи се използват регистрация, подреждане /ранжиране/, интервално измерване. От статистическите предимно се ползват критерий на Стюдънт /t- критерий/, критерий на Уайлкоксън, корелационен анализ, факторен анализ и др.

В областта на изучаването и обучението на лица със специфични педагогически нужди могат да се включат и други методи: социологически, юридически процедури, икономически техники и процедури. Факт е, че нито един от методите не се осъществява напълно самостоятелно и изолирано, а в категоричната обусловеност и зависимост от целите и задачите на специалното обучение на лицето/лицата със съответното нарушение.

НОРМИ, АНОМАЛИИ, РАЗВИТИЕ

Нормата и отклоненията от нея в диаметралната си противоположност и взаимна обусловеност и допълнимост винаги са провокирали широк интерес и голяма дискуссионност. От гледна точка на понятийно обозначаване и нормата, и отклоненията от нея се репрезентират от различни позиции:

- спрямо характеристиките на понятията като обем и социална представеност,
- спрямо характеристиките на обектите, които са обобщени в понятията,
- спрямо характеристиките на признаците, които представят видовата специфика на предметите и обектите в мисловен аспект в понятията или всъщност спецификата на това видово отличаване.

Дефинитивният екскурс извежда индивидуализация на мислими в понятия обекти и явления. Понятието “норма” има по-универсално значение и макар да е зависимо от социокултурни позиции, социални нагласи, традиции и нрави, то е и по-категорично. “Нормата” и нейното приложение към регулиране на човешката дейност понякога се приемат с предубеждения, поради господстващи в определени периоди и в различни науки и култури позиции за “нормативен тоталитаризъм”. Като се имат предвид принципиалните обстоятелства:

1. човешката култура предполага съществуване не само на една, единствена макар и обединяваща йерархия на норми, а по-скоро плурализъм на йерархии